

TÜRKİYE'DE YENİLİK TABANLI GİRİŞİMCİLİK

DERLEYENLER

İBRAHİM SEMİH AKÇOMAK

BERNA BEYHAN

DİLEK ÇETİNDAMAR

VEDAT SİNAN TANDOĞAN

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

TÜRKİYE'DE YENİLİK TABANLI GİRİŞİMCİLİK

DERLEYENLER İBRAHİM SEMİH AKÇOMAK, BERNA BEYHAN, DİLEK ÇETİNDAMAR, VEDAT SİNAN TANDOĞAN

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI 686
BİLGİ VE TOPLUM 14

ISBN: 978-605-399-575-3

1. BASKI İSTANBUL, AĞUSTOS 2021

© İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ İŞLETMESİ

YAZIŞMA ADRESİ: HACIAHMET MAHALLESİ, PİR HÜSAMETTİN SOKAK, No:20, 34440, BEYOĞLU / İSTANBUL
TELEFON: 0212 311 64 63 - 311 61 34 / FAKS: 0212 216 24 15 • SERTİFİKA No: 51672

www.bilgiyay.com

E-POSTA yayin@bilgiyay.com

DAĞITIM dagitim@bilgiyay.com

YAYINA HAZIRLAYAN CEM TÜZÜN

TASARIM MEHMET ULUSEL

DİZGİ VE UYGULAMA PUNTO AJANS • www.puntoajans.com

KAPAK GÖRKEM DİDEM ÖZTUNCER

DİZİN İPEK SANRI

BASKI VE CİLT OPTIMUM BASIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

TEVFIKBEY MAH. DR. ALI DEMİR CAD. No:5/1/1 34295 KÜÇÜKÇEKMECE İSTANBUL

TEL: 0212 463 71 25 / FAKS: 0212 422 11 51 • SERTİFİKA No: 41707

İSTANBUL BİLGİ UNIVERSITY LIBRARY CATALOGING-IN-PUBLICATION DATA

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ KATALOGLAMA BÖLÜMÜ TARAFINDAN KATALOGLANMIŞTIR.

Names: Akçomak, İbrahim Semih. compiler. | Beyhan, Berna. compiler. | Çetindamar, Dilek. compiler. | Tandoğan, Vedat Sinan. compiler.

Title: Türkiye'de yenilik-tabanlı girişimcilik / derleyenler İbrahim Semih Akçomak, Berna Beyhan, Dilek Çetindamar, Vedat Sinan Tandoğan.

Description: İstanbul : İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2021. | Includes bibliographical references and index.

Series: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları; 686. Bilgi ve Toplum; 14.

Identifiers: ISBN: 9786053995753 (paperback)

Subjects: LCSH: Entrepreneurship. | Entrepreneurship --Turkey. | Entrepreneurship -- Research -- Turkey. | Business enterprises --Turkey. | Small business --Turkey. | Regional planning --Turkey. | Technological innovations --Turkey. | High technology industries --Turkey.

Classification: LCC: HD2346.T9 T87 2021

**TÜRKİYE'DE YENİLİK TABANLI
GİRİŞİMCİLİK**

DERLEYENLER
İBRAHİM SEMİH AKÇOMAK
BERNA BEYHAN
DİLEK ÇETİNDAMAR
VEDAT SİNAN TANDOĞAN

Zamanlarından çaldığım eşim Arzu Bahar, kızım Zeynep Mira ve oğlum Sarp Efe'ye
İbrahim Semih Akçomak

Oğlum Güneş'e
Berna Beyhan

*Türkiye'den 15.000 km uzakta olsam da beni kitap projesine katan Editör arkadaşlara,
eşim Hayri, kızım Ada ve oğlum Cem'e*
Dilek Çetindamar

Eşim Zerrin'e
Vedat Sinan Tandoğan

İçindekiler

1 BİRİNCİ KISIM Türkiye’de Girişimcilik Ekosistemi

- 3 1 Türkiye’nin Yenilik Tabanlı Girişimcilik Öyküsü: Nereden Nereye?
**İBRAHİM SEMİH AKÇOMAK - BERNA BEYHAN - DİLEK ÇETİNDAMAR -
VEDAT SİNAN TANDOĞAN**
- 21 2 Girişimcilik Üzerine Akademik Çalışmalar: 2000-2019 Yıllarının
Bibliyometrik Analizi
ARSEV UMUR AYDINOĞLU
- 37 3 Bölgesel Bir Kalkınma Modeli Olarak Girişimcilik Ekosistemi ve
Türkiye’den Kesitler
DİLEK ÇETİNDAMAR
- 57 4 Türkiye’de Girişimcilik Faaliyetleri ve Girişimcilik Ekosistemi
ESRA E. KARADENİZ

87 İKİNCİ KISIM Kapasite ve İnsan Kaynağı

- 89 5 Bölgesel Kalkınma Modeli Olarak Kırsalda Kadın Girişimciliği: Umay
Çiftlik Örneği
DİLBER DURNA - NİLAY ALÜFTEKİN SAKARYA - DERYA FINDIK
- 103 6 Türkiye’nin Teknogirişim Serüveni
ELİF KALAYCI - DERYA ÇAĞLAR - AYŞE KUYRUKÇU
- 131 7 Aile İşletmelerinde Girişimcilik Eğilimi: Dünya ve Türkiye Literatürü
Üzerine bir İnceleme
MERVE GÜL BARUT
- 157 8 Akademik Girişimciler: Ankara’da Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde
Motivasyon Faktörleri, Karşılaşılan Zorluklar ve Başarı Kriterleri
ENVER HAKAN KONAÇ - M. TEOMAN PAMUKÇU
- 181 9 Girişimcilikte Ekip Önemli midir? Dijital Oyun Sektörü Üzerinden bir
Değerlendirme
EMEK BARIŞ KEPENEK

199 ÜÇÜNCÜ KISIM Teşvik, Fon, Finansman

- 201 10 Türkiye’de Girişimciliğin Finansmanı, Modeller ve Örnekler
SERDAL TEMEL - DİLEK DEMİRHAN

231 DÖRDÜNCÜ KISIM Girişimcilik Ađ ve Arayüz Yapıları

233 11 Türkiye’de Kulukalar: Eski Yapılarla ve Yeni Yapılar Birarada Yařayabilir mi?

İBRAHİM SEMİH AKÇOMAK - HALİME KÜBRA KOÇAK

255 12 Hızlandırıcılar: Yeni Nesil Kulukalar mı? Türkiye’de Hızlandırma Ekosistemine Genel bir Bakış

BERNA BEYHAN

279 13 Girişimci Üniversite ve Teknoloji Transfer Ofisleri

ERKAN ERDİL- HADİ TOLGA GÖKSİDAN

301 14 Girişimci Mentorluğu ve Türkiye Uygulamaları

VEDAT SİNAN TANDOĞAN- ESRA AYDOĞDU

319 15 İstanbul Teknik Üniversitesi’nden Türkiye Girişimcilik Ekosistemine: İTÜ Çekirdek Kuluçka Merkezi Modeli

ELİF ÇELİK- DENİZ TUNÇALP

351 BEŐİNCİ KISIM Ulusal ve Uluslararası Pazarlara Erişim

353 16 Türkiye’de Kurumsal Őirketler ve Startup Firmaları Arasındaki İř birliği Modelleri

MEHMET EMİN OKUTAN

373 17 Teknoloji Giriřimcilerinin Uluslararasılaşması

KUTLU KAZANCI

DERLEYEN VE YAZARLAR

DERLEYENLER

İBRAHİM SEMİH AKÇOMAK

Lisans ve Yüksek Lisans eğitimini ODTÜ İktisat Bölümünde tamamlayan Akçomak, doktora çalışmasını sosyal sermaye, yenilik ve ekonomik büyüme üzerine 2009 yılında Maastricht Üniversitesinde tamamlamıştır. Daha sonra Hollanda Planlama Teşkilatı'nda (Centraal PlanBureau) Uluslararası İktisat Bölümü'nde iki yıl süreyle görev yapmıştır. 2012 yılından itibaren ODTÜ, Bilim ve Teknoloji Politikası Çalışmaları ABD'de öğretim üyesi olarak görev yapan Akçomak'ın Economic Journal, European Economic Review ve Regional Science and Urban Economics gibi akademik dergilerde makaleleri yayınlanmıştır. 2014-2018 yılları arasında Uluslararası Schumpeter Cemiyeti'nde (International Schumpeter Society) Yönetim Kurulu Üyesi olarak görev yapmıştır. 2018 yılından itibaren Bilim ve Teknoloji Politikaları Araştırma Merkezi'nin müdürlüğünü yürütmektedir. Çalışma alanında Türkçe yazın oluşturma konusunda önemli bir yeri olan Bilim, Teknoloji, Yenilik: Kavramlar, Kuramlar ve Politika başlıklı kitabın derleyenleri arasındadır.

BERNA BEYHAN

Lisans eğitimini Boğaziçi Üniversitesi İşletme Bölümünde, Yüksek Lisans eğitimini İTÜ ve Oslo Üniversitesinde Bilim, Teknoloji ve Toplum Avrupa Çalışmaları alanında tamamlamıştır. Doktora derecesini ise 2011 yılında ODTÜ'den Bilim ve Teknoloji Politikası Çalışmaları alanında almıştır. 2012-2013 yıllarında Göteborg Üniversitesi İnovasyon ve Girişimcilik Enstitüsü'nde doktora sonrası araştırmacı olarak bulunmuştur. 2015 yılından bu yana Sabancı Üniversitesi Yönetim Bilimleri Fakültesi'nde öğretim üyesi olan Beyhan, teknolojik girişimcilik, akademik girişimcilik, üniversite-sanayi ilişkileri ve teknoloji transferi üzerine çalışmaktadır. Çalışmaları, Technovation, Journal of Technology Transfer, Technological Forecasting and Social Change, Research Evaluation, International Journal of Technology Management gibi akademik dergilerde yayımlanmıştır.

DİLEK ÇETİNDAMAR

Dilek Çetindamar lisans derecesini 1989 senesinde Boğaziçi Üniversitesi (BÜ) Endüstri Mühendisliği Bölümünden, yüksek lisans derecesini 1992 yılında BÜ Ekonomi Bölümünden ve doktorasını 1995 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi İşletme Fakültesi'nden aldı. 2017 yılından beri University of Technology Sydney'de görev yapmaktadır. Daha önce çalıştığı kurumlar arasında Boğaziçi Üniversitesi, Case Western Reserve University (ABD), Portland State University (ABD), Chalmers University of Technology (İsveç), University of Cambridge (İngiltere), MIT (ABD) ve Sabancı Üniversitesi bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği projeleri dâhil olmak üzere çok sayıda uluslararası projede görev yaptı. Şu ana kadar çeşitli dergilerde ve kitaplarda yayımlanmış 100'ün üzerinde yayını bulunmaktadır. 2003 yılında Türkiye Bilimler Akademisi teşvik ödülünü; 2012 yılında International Association for Management of Technology tarafından verilen yılın en iyi kitap yazarı ödülünü; ve 2019 yılından PICMET Fellow ödülünü kazandı. Başlıca araştırma alanları Teknoloji Yönetimi ve Girişimciliğdir.

VEDAT SİNAN TANDOĞAN

Lisans ve Lisansüstü eğitimini ODTÜ Elektrik Elektronik Mühendisliği Bölümünde, doktora çalışmasını devlet desteklerinin etki değerlendirmesi üzerine ODTÜ Bilim ve Teknoloji Politikası Çalışmaları'nda (TEKPOL) tamamlamıştır. Halen aynı bölümde etki analizi metodları ve bilginin ticarileşmesi üzerine yarı zamanlı lisansüstü dersler vermekte ve bu alanda akademik çalışmalarını sürdürmektedir. 2006-2020 yılları arasında TÜBİTAK TEYDEB'te Girişimcilik Destekleme Grup Koordinatörü olarak görev yapmıştır. Bu dönemdeki sorumlulukları arasında, teknoloji odaklı girişimlerin oluşturulması ve KOBİ'lerin yenilik ve girişimcilik alanlarında kapasitesini

artırmaya yönelik politika ve programların geliştirilmesi bulunmaktadır. TÜBİTAK'ta, BiGG-Bireysel Genç Girişim ve 1601-Yenilik ve Girişimcilik Kapasite Artırılması Destek Program Yöneticiliği ve UNIDO GCIP Temiz Teknolojiler Yenilik Programı Koordinatörlüğü yapmış olan Dr. Tandoğan, 2012'den beri Avrupa Komisyonunda dış uzman olarak görev yapmaktadır. Öncesinde telekomünikasyon mühendisi olarak ABD, Norveç ve Almanya'da çalışmış, 1995 yılında Türkiye'deki ilk internet servis sağlayıcılarından biri olan KilimNet'i, 2001 yılında bilgi güvenliği ve kurumsal ağlar konularında faaliyet gösteren KNET firmasını kurmuş ve yönetmiştir.

YAZARLAR

NİLAY ALÜFTEKİN SAKARYA

1969 yılında Ankara'da doğmuştur. İlk, orta ve lise eğitimini tamamladıktan sonra ODTÜ Makine Mühendisliği Bölümünü bitirmiştir. İlk Yüksek Lisans derecesini İşletme alanında Avustralya'da Victoria University of Technology'den aldıktan sonra ikinci yüksek lisans ve doktora eğitimini Ankara Üniversitesinde tamamlamıştır. Halen Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İşletme Fakültesi Dekanlığı görevini yürütmektedir. Kadın girişimciliği ile ilgili birçok projede görev almış ve eğitimler vermiştir. Evli ve bir çocuk annesidir.

ARSEV UMUR AYDINOĞLU

Arsev Umur Aydınoglu interdisipliner bir sosyal bilimcidir. Doktora çalışmasını 2011'de Tennessee Üniversitesinde tamamladıktan sonra, ABD'de Güney Karolina Üniversitesinde ve NASA'da çalışmış, Japonya'da ELSI'de araştırmalar yapmıştır. Araştırma konusu interdisipliner araştırma iş birlikleri olmakla birlikte; sanal takımlar, bibliyometri, araştırma verileri yönetimi, astrobiyoloji, hayatın kökleri, karmaşık adaptif sistemler teorisi; değerlendirme çalışmaları, tasarım odaklı düşünce, bilim ve teknoloji çalışmaları ve bilim iletişimi gibi konularda yayınlar yapmıştır. Türkiye Bilim ve Teknoloji Çalışmaları Ağı kurucu üyelerinden biri ve Blue Marble Space Institute of Science'in üyelerindedir.

ESRA AYDOĞDU

2002 yılında Ankara Üniversitesi Matematik Bölümünden lisans, 2019 yılında ODTÜ Bilim ve Teknoloji Politikaları Bölümünden yüksek lisans derecesine sahiptir. 2005 yılından bu yana TÜBİTAK'ta Bilimsel Programlar Uzmanı olarak çalışmakta olup, son görev yeri TEYDEB (Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı) Girişimcilik Destekleme Grubu'dur. Hâlihazırda, University of Strathclyde'da 'Hunter Centre for Entrepreneurship' Bölümünde doktora eğitimine devam etmektedir.

MERVE GÜL BARUT

Hacettepe Üniversitesi, İşletme Bölümünden mezundur ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Bilim ve Teknoloji Politikaları Çalışmaları ABD'de yüksek lisans yapmıştır. 2012 yılından itibaren, KOBİ strateji danışmanlığı ve AB projelerinin yönetimi alanlarında yaklaşık yedi yıl çalışmıştır. Halen Università della Svizzera italiana, Yönetim ve Organizasyon Enstitüsü'nde aile işletmelerinin örgütsel ve stratejik davranışları üzerine doktora çalışmalarına devam etmektedir ve aynı zamanda girişimcilik ve strateji alanlarındaki lisans ve yüksek lisans derslerinde öğretim asistanı olarak çalışmaktadır.

DERYA ÇAĞLAR

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü ve Coğrafi Bilgi Sistemleri yan dal programını derece ile bitirdi. 2004 yılında yüksek lisans programını Ball State Üniversitesi (Muncie, Indiana, ABD) Kentsel ve Bölgesel Planlama Ana Bilim Dalında Planlama Karar Destek Sistemleri üzerine tamamladı. Purdue Üniversitesi

tesi (West Lafayette, İndiana, ABD) Çevre ve Doğal Kaynaklar Yönetimi ve Ekonomisi Bölümünde doktorasını tamamladı. Doktora süresince Çok Kriterli Karar Destek Sistemleri Analizi, Karar Teorisi, Mekânsal Ekonometri ve Çevre ve Doğal Kaynaklar Planlaması üzerine çalıştı. 2008 yılında California State Üniversitesinde yardımcı doçent olarak akademik kariyerine başladı. Çevre yönetimi ve planlaması üzerine çeşitli dersler verdi, ulusal ve uluslararası projelerde görev aldı. 2010 yılı itibariyle İş Geliştirme ve Strateji Birim Başkanı olarak Ankara Kalkınma Ajansı'nda göreve başladı. Ankara Bölge Planları ile çeşitli analiz raporları ve projelerin hazırlanmasında, ayrıca Ankara ili içerisinde iş birliği ve koordinasyonun geliştirilmesinde aktif rol oynadı. 2014 yılında Ajans'ta Yatırım Destek Ofisi Koordinatörü olarak görev aldı. 2015 yılından beri Ostim Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi Yönetici A.Ş.'de genel müdür olarak görev yapmaktadır.

ELİF ÇELİK

2013'te Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) İşletme Bölümünden lisans derecesini aldı. Osnabrueck Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Danue Krems Üniversitesi ve Tampere Üniversitesi ortak Erasmus Mundus yüksek lisans programı, "Yüksek Öğretimde Araştırma ve Yenilik", 2015'te tamamladı. Bu program kapsamında Avusturya, Finlandiya, Çin ve Almanya'da okuyan Elif Çelik, farklı ülkelerin yüksek öğretim, inovasyon ve girişimcilik ekosistemlerini yerinde inceleme fırsatı bulmuştur. Sırasıyla ITU GİNOVA Girişimcilik ve İnovasyon Merkezi, Hollanda merkezli uluslararası bir profesyonel ağ ve danışmanlık şirketi olan University Industry Innovation Network'te üniversite-sanayi iş birliği ve girişimci üniversite alanında çalışan Elif Çelik, 2020 yılı itibariyle Delft Teknoloji Üniversitesi Girişimcilik Merkezi'nde (TU Delft DCE) öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. Halen İTÜ'de Yönetim ve Organizasyon alanında doktora öğrencisidir. Doktora çalışmalarında girişimcilik ekosistemleri, üniversite kuluçka merkezleri ve girişim süreçleri üzerinde çalışmaktadır.

DİLEK DEMİRHAN

Lisans eğitimini ODTÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümünde 1998 yılında tamamlamıştır. Lisans mezuniyetinden sonra 1998-2001 yılları arasında Esbank T.A.Ş Bornova Şubesi'nde Kurumsal Pazarlama departmanında Uzman Yardımcısı olarak çalışmıştır. 2001 yılının Eylül ayında Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı'nda yüksek lisansa başlamış, aynı yılın Kasım ayında Ege Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, Muhasebe ve Finansman Ana Bilim Dalı'nda Araştırma Görevlisi olarak çalışmaya başlamıştır. Yüksek lisansını 2004 yılında bitiren Dilek Demirhan, aynı üniversitede İşletme Ana Bilim Dalı'ndaki Doktorasını ise 2008 yılında tamamlamış, 2009 yılında Muhasebe Finansman Ana Bilim Dalı'na Yardımcı Doçent olarak atanmıştır. Doçent unvanını Finans alanında Eylül 2014 tarihinde almış olup, halen aynı ana bilim dalında finans alanında çalışmalarını sürdürmektedir.

DİLBER DURNA

Lisans eğitimini Turgut Özal Üniversitesi İktisat Bölümünde tam burslu ve onur öğrencisi olarak 2014 yılında tamamlayan Durna, 2012 ve 2013 yılları arasında Technical University of Lisbon'da Erasmus değişim programına katılmıştır. Mezun olduktan sonra bankalara ve finans kuruluşlarına hizmet veren özel bir gayrimenkul şirketinde proje yürütücüsü olarak görev almıştır. 2016 yılında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesinde Muhasebe ve Finansman üzerine pedagojik formasyon eğitimini tamamlamıştır. Daha sonra Yüksek Lisans eğitimine Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası Ekonomi ve Finans alanında devam etmiştir. "Kırsal alanda kadın girişimciliğinin desteklenmesinin yerel ekonomik kalkınmaya etkileri: Balıkesir ili Umay Çiftliği örneği" isimli tez çalışması ile 2019 yılında mezun olmuştur. Hâlihazırda Anadolu Üniversitesi Web Tasarım ve Kodlama Bölümünde öğrenimine devam etmektedir.

ERKAN ERDİL

Erkan Erdil (Ankara, 1968) Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünden lisans derecesini aldı. Yüksek Lisans eğitimini ODTÜ İktisat Bölümünde tamamladı. Doktora derecelerini ise Maastricht Üniversitesi ve ODTÜ İktisat Bölümlerinden aldı. 1997 yılında öğretim görevlisi, 2001 yılında yardımcı doçent, 2005 yılında ise doçent olarak ODTÜ İktisat Bölümünde çalıştı. 2011 yılından beri aynı bölümde profesör unvanıyla çalışmaktadır. Bu dönemde iki kez İktisat Bölümü başkan yardımcılığı görevini yürüttü. 2002-2017 yılları arasında Bilim ve Teknoloji Politikaları Araştırma Merkezi (ODTÜ-TEKPOL) müdürlüğü görevini sürdürmüştür. AB 7. Çerçeve Programı, Araştırma Potansiyeli ve Bilgi Bölgeleri program komitesinde 2007-2013 arasında ulusal delege olarak görev yapmıştır. 2013-2017 GLOBELICS (The global network for the economics of learning, innovation and competence building systems) adlı küresel kuruluşun Bilim Kurulu'nda görev yapmıştır. Halen ISS (International Schumpeter Society) Yönetim Kurulu üyesidir. İlgili alanları teknoloji iktisadı, emek iktisadı, bilgi ekonomisi ve belirsizlik ve uygulamalı ekonometridir. Ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde çalışmalarını yayınlamıştır, Türkçe ve İngilizce dillerinde kitapları bulunmaktadır.

DERYA FINDIK

2015 yılından bu yana Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümünde görev almaktadır. Lisans derecesini İstanbul Üniversitesinden, yüksek lisans ve doktora derecelerini Orta Doğu Teknik Üniversitesinden almıştır. Başlıca ilgi alanları girişimcilik, bilgi ve iletişim teknolojilerinin benimsenmesi ve yenilik yönetimidir. Yayınları, Journal of Technology Transfer, Journal of Cleaner Production, Applied Economics Letters, İşletme, İktisat Finans ve International Journal of Innovation Management dergilerinde yayımlanmıştır.

HADİ TOLGA GÖKSİDAN

Gazi Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümünden 2001 yılında mezun olan Hadi Tolga Göksidan, ODTÜ Bilim ve Teknoloji Politikaları Çalışmaları ABD'den yüksek lisans derecesini 2006 yılında almıştır. Aynı bölümde doktora çalışmalarına devam etmektedir. Kariyerinin ilk dokuz yılı süresince ODTÜ Bilim ve Teknoloji Politikaları Araştırma Merkezi'nde Araştırma Görevlisi olarak çalışmıştır. Akabinde, Ankara İvedik Organize Sanayi Bölgesi Teknoloji Transfer Ofisi (TTO) Kurucu Direktörlüğü görevi; ODTÜ Bilgi Transfer Ofisi (BTO) Koordinatörlüğü görevi ve TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi (ETU-TTO) Direktörlüğü görevini üstlenmiştir. Hadi Tolga Göksidan, 2015 yılından bu yana Türk savunma sanayiinin en önemli kurumlarından olan Türk Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş.'de (TUSAŞ) üstlendiği farklı teknik ve idari görevler ile birlikte halen Ar-Ge Proje Yöneticisi olarak çalışmaya devam etmektedir. Teknoloji transferi, proje yönetimi, teknoloji ve inovasyon yönetimi, ağyapılar ve kümeler, teknoloji, inovasyon ve sanayi politikaları, patent yönetimi, inovasyon sistemleri, kuruluşlararası ilişkiler ve iş birlikler, bölgesel kalkınma ve rekabetçilik ilgi alanları olup, bu alanlarda farklı yazın ve makale çalışmaları bulunmaktadır.

ELİF KALAYCI

Üsküdar Amerikan Kız Lisesi, Boğaziçi Üniversitesi İktisat Bölümü, Texas A&M Üniversitesi İşletme yüksek lisans programı mezunudur. 2012 yılında ODTÜ Bilim ve Teknoloji Politikası Çalışmaları Programından doktora derecesini almıştır. Atılım Üniversitesinde Bilimsel Araştırma Projeleri, girişimcilik eğitimi konusunda TÜBİTAK TEYDEB projesi yürütmüştür. İngiltere'den ve Türkiye'den girişimcilik alanında çalışan araştırmacıların katıldığı ve British Council tarafından desteklenen bir çalışmayı, University of Reading ile birlikte Atılım Üniversitesi evsahipliğinde gerçekleştirmiştir. TÜBİTAK GCIP programında yeni kurulan temiz teknoloji tabanlı girişimlere eğitimlik ve mentorluk yapmıştır. European Journal of Development Economics, Foresight and STI Governance, İktisat, İşletme ve Finans gibi dergilerde basılmış yayınları bulunmaktadır. Araştırma konuları arasında ARGE faaliyetlerinin belirleyicileri, teknoloji tabanlı girişimci ekosistemi yer almıştır. 2019 Temmuz ayında emekli olup Blink Energy, Inc. şirketine yatırımcı olarak katılmış ve enerji nakit hatlarındaki buz yükü problemini çözmek üzere geliştirilmiş cihazı ticarileştirmeye destek vermektedir.

ESRA E. KARADENİZ

Esra Karadeniz lisans derecesini Marmara Üniversitesi Ekonomi Bölümünden, yüksek lisans derecesini İstanbul Üniversitesi Ekonomi Bölümünden ve doktorasını 1995 yılında Londra Üniversitesi/ University College London (UCL) Ekonomi Bölümünden aldı. 2005 yılından beri Yeditepe Üniversitesi Ekonomi Bölümünde görev yapmaktadır. Girişimcilik ve Mikro Ekonomi Dersleri vermektedir. Akademik görevinin yanında Global Entrepreneurship Monitor (GEM) Projesininin Türkiye Koordinatörlüğünü yürütmektedir. Entrepreneurial Economy in Turkey adlı yayınlamış kitabı, Entrepreneurship and Regional Development, Journal of Ethnic and Migration Studies ve European Journal of International Management gibi akademik dergilerde makaleleri yayınlanmıştır.

KUTLU KAZANCI

Stanford Üniversitesinde mühendislik okuduktan sonra 2000-2005 yılları arasında JPMorgan ve BCP Securities New York ofislerinde yatırım bankacılığı yaptı. Dünya Bankası Endonezya ofisinde venture capital konularında bir yıl çalıştıktan sonra 2006-2008 yılları arasında girişimcilik ve inovasyona destek veren Endeavor Türkiye'nin kurucu ekibinde çalıştı. 2009 yılında beri Endogen adlı firmada, kurumlarda inovasyon, yalın dönüşüm, verimlilik ve motivasyon artırıcı danışmanlıklar veriyor. 2010 yılında Danimarka Türk grup inovasyon ve karar verme platformu firması We-decide'ı kurucu ortak olarak kurdu. 2011 yılında Galata Melek Yatırım ağında koordinatörlük yaptı. 2012 yılında dünyanın en büyük fikir aşaması teknoloji hızlandırıcısı olan Founder Institute İstanbul Chapter'ını başlattı. 2013 yılında Sabancı Üniversitesi Girişimcilik Merkezini ve SUCool Hızlandırma Merkezini başlattı. 2016 yılında teknoloji firmalarının uluslararası müşteri, iş ortakları ve yatırımcılara ulaşmasını destekleyen UKBasecamp platformunu başlattı. 2019 yılında derin teknoloji girişimlerine mentorluk ve yatırım hizmetleri sunan Creative Destruction Lab İngiltere platformunun kurucu ekibine katıldı.

EMEK BARIŞ KEPENEK

1998 yılında ODTÜ Sosyoloji Bölümünden mezun oldu. Bilim ve Teknoloji Politikaları ABD yüksek lisansını yaptıktan sonra 2009 yılında ODTÜ Sosyoloji Bölümünden doktorasını aldı. Daha sonra ODTÜ- Teknokent Animasyon Teknolojileri ve Oyun Geliştirme Merkezi'nde (ATOM) çalışmaya başladı. 2013 Eylül ayında Başkent Üniversitesi'nde Sosyoloji Bölümünün kurulmasına katkı verdi. Halen aynı yerde görevine devam etmektedir. Ayrıca ATOM'da yöneticilik ve Türkiye Oyun Geliştiricileri Derneği'nde Yönetim Kurulu Üyeliği yapmaktadır.

HALİME KÜBRA KOÇAK

Orta Doğu Teknik Üniversitesi İktisat Bölümünden mezun oldu. Yüksek lisansını Ludwig-Maximilian Üniversitesi, İktisat Bölümünde tamamladı. Bu süreçte teknoloji ve nüfus politikası projelerinde yer alan Koçak, Orta Doğu Teknik Üniversitesinde ve Max Planck İnovasyon ve Rekabet Enstitüsünde proje asistanı olarak çalıştı.

ENVER HAKAN KONAÇ

Lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi İktisat Bölümünde tamamlayan Konaç, ABD'de Uluslararası Para Fonu'nda, Politika Geliştirme ve Gözden Geçirme Dairesi'nde Araştırma Görevlisi olarak görev yapmış, yurda döndükten sonra İstatistiksel, Ekonomik ve Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezinde (SESRIC) Araştırmacı ve Teknik İş Birliği Dairesi Direktörlüğü görevlerinde bulunmuştur. Bu çerçevede başta UNDP ve FAO olmak üzere birçok uluslararası kuruluşla iş birliği halinde organize edilen ve sosyo-ekonomik konular ve ekonomik kalkınmayı konu edinen çok sayıda çalıştay, konferans ve toplantıda temsilci olarak bulunmuş, bu etkinliklerin bazılarında moderatörlük görevini üstlenmiştir. Yine farklı ülke gruplarına dönük sosyo-ekonomik konuları irdeleyen birçok rapor hazırlamıştır. 2007 yılında Hemosoft Bilişim ve Eğitim Hizmetleri A.Ş.'de Proje Koordinatörü görevini icra etmeye başlamış, birçok TÜBİTAK ve AB fonlu projede, proje yürütücüsü ve takım lideri olarak görev almıştır. Yüksek Lisans eğitimini 2018 yılında ODTÜ Bilim ve Teknoloji Politika Çalışmaları ABD'de tamamlamış,

“Akademik Girişimciler: Ankara’daki Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Motivasyon Nedenleri, Zorluklar ve Başarı Kriterleri” konulu Yüksek Lisans tezi, ODTÜ Parlar Vakfı tarafından, 2018 Yılın Tezi Ödülüne layık görülmüştür. Halen AB ve TC tarafından ortak fonlanan bir kamu projesinde Proje Yönetimi Uzmanı olarak çalışmaktadır.

AYŞE KUYRUKÇU

2005 yılında Atılım Üniversitesi Endüstri Mühendisliğinden mezun olmuş, 2017 yılında doktorasını aynı üniversitede aynı alanda tamamlamıştır. 2008-2018 yılları arasında akademisyen olarak görev almıştır. Atılım Üniversitesi Endüstri Mühendisliği’nde araştırma görevliliği devam ederken 2016 yılında “Tifika.com” isimli şirketini 2 ortağı ile birlikte kurmuştur. 2019-2021 yılları arasında Rovenma İş Geliştirme Direktörlüğü yapmıştır. Şu an Ankara Teknoloji Merkezi Genel Müdürü olarak görev yapmaktadır. 2006 yılından beri Üniversite-Sanayi iş birliği kapsamında birçok projede eğitmen ve danışman olarak yer almıştır. Bu projeler girişimcilik, stratejik planlama ve proje yönetimi üzerine yoğunlaşmaktadır. KOBİ’ler için de devlet destekleri ve KOBİ danışmanlığı üzerine çalışmalar yapmıştır. KOSGEB’in Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi için onayladığı eğitmenlerinden olup TÜBİTAK Girişimcilik eğitimleri de vermiştir. Smart Mentor programını 2016 yılında tamamlayarak TÜBİTAK onaylı mentor olmuş, bu tarihten beri GCIP, Ankara Kalkınma Ajansı, BiGG programları gibi birçok programda mentorluk vermeye devam etmekte ve yıllardır teknogirişimcilerle çalışmaktadır.

MEHMET EMİN OKUTAN

1986 Kocaeli doğumludur. Lisans derecesini Maine Üniversitesi İşletme fakültesi BS derecesi ile tamamladı. Türkiye’ye döndüğünde fikir aşamasında teknoloji girişimcilerin prototip geliştirmeleri için Ankara’nın ilk özel kuluçka merkezi Viveka’yı 2010 yılında kurmuştur. Yerli ve yabancı birçok girişimci adayının ürün ve iş geliştirme süreçlerine ortak olmuştur. TOBB ETU GARAJ önkuluçka programının kuruluş aşamasında programının direktörlüğünü gerçekleştirmiştir. Bilkent Üniversite İşletme Fakültesinden MBA diploması ile 2015 yılında mezun olmuştur. 2015 yılında TÜBİTAK 1512 programının ön kuluçka hizmetlerini vermek üzere BiGG GARAJ programı, ODTÜ BiGG Teknostart, Cyberpark BiGG Marka programı eğitim ve mentor aşamalarında görev almıştır. DCUBE Döngüsel Ekonomi kooperatifinin kurucu ortaklarından biridir.

M. TEOMAN PAMUKÇU

1989 yılında Université libre de Bruxelles (Belçika) İktisat Bölümünden mezun oldu. Aynı üniversiteden ekonometri alanında yüksek lisans derecesini ve iktisat doktoru ünvanını aldı. 2006 yılında ODTÜ Bilim ve Teknoloji Politikası Çalışmaları Anabilim Dalı’na öğretim üyesi olarak katıldı. Halen aynı birimde görev yapan Pamukçu, Anabilim Dalı Başkanlığını da yürütmektedir. Pamukçu’nun uygulamalı ekonometri, sanayi dinamikleri, teknoloji/yenilik iktisadi ve politikaları ile gelişme iktisadi alanlarında uluslararası kongre ve toplantılarda sunulmuş bildirileri ile ulusal/uluslararası bilimsel makaleleri ve kitap bölümleri bulunmaktadır.

SERDAL TEMEL

Dokuz Eylül Üniversitesi İktisat Bölümü mezunudur. Ege Üniversitesi Bilim Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi’nde (EBİLTEM) 2000 -2018 yılları arasında üniversite sanayi iş birliği, teknoloji transferi, Ar-Ge ve inovasyon projelerinden sorumlu uzman, Müdür Yardımcısı ve Müdür olarak görev yapmıştır. Aynı zamanda Ege Üniversitesi Yenilikçilik ve Girişimcilik Bölümünün Kurucu Bölüm Başkanı olarak 2015-2018 yılları arasında görev yapmıştır. Çok sayıda ulusal ve uluslararası proje yürüten Serdal Temel, 2014 yılında Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı tarafından Türkiye’de “İnovasyon konusunda çalışan başarılı genç bilim adamı” Jüri Özel Ödülünü almıştır. 2015 ve 2020 yıllarında iki defa British Academy Newton Fellowship Ödülünü olan Serdal Temel, aynı zamanda Southampton Business School’da 2015 yılından itibaren misafir öğretim üyesi olarak ders vermekte ve araştırmalar yapmaktadır. Serdal Temel, halen Ege Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

DENİZ TUNÇALP

İstanbul Teknik Üniversitesi İşletme Mühendisliği Bölümünde doçent olarak görev yapmaktadır. İTÜ'deki bu görevlerinden önce Bilgi ve İletişim Teknolojileri sektöründe farklı firmalarda yönetici, danışman veya kurucu olarak çalışmıştır. Doktorasını Sabancı Üniversitesinde İşletme Bölümünde tamamlamış olan Dr. Tunçalp, Endüstri Mühendisliği alanında Orta Doğu Teknik Üniversitesinden (ODTÜ) lisans ve yüksek lisans derecelerinin yanı sıra yine ODTÜ'den Bilgi Teknolojileri ve İstanbul Bilgi Üniversitesinden Hukuk alanlarında da yüksek lisans derecelerine sahiptir. Dr. Tunçalp, ayrıca ABD'de Carnegie Mellon ve İtalya'da Politecnico di Milano üniversitelerinde misafir araştırmacı ve öğretim üyesi olarak bulunmuştur. Dr. Tunçalp, çok sayıda girişime mentorluk yapmış ve büyüme süreçlerine destek olmuştur. Dr. Tunçalp'in makaleleri *Organizational Research Methods*, *Research in the Sociology of Organizations*, *Journal of Organizational Ethnography*, *Operations Research*, *Management Decision* ve *Journal of Organizational Ethnography* dergilerinde yer almıştır.

SUNUŞ

**İBRAHİM SEMİH AKÇOMAK, BERNA BEYHAN, DİLEK ÇETİNDAMAR VE
VEDAT SİNAN TANDOĞAN**

Türkiye özellikle son 10 yılda hem program çeşitliliği hem de ölçek olarak pek çok ülkeden ayrılan bir girişimciliği destekleme politikası yürütüyor. Türkiye'nin teknoloji ve yenilik politikasının temel taşı haline gelen "girişimcilik" kavramının, "yenilik-tabanlı girişim" vurgusunun ve uygulanan politika setinin elbette eleştirilecek yanları bulunuyor. Ancak Türkiye'nin pek de anlatılmayan özgün bir girişimcilik öyküsü var. Ne ulusal yazında, ne de uluslararası yazında Türkiye'nin girişimcilik öyküsünü teoriden kopmadan detaylı bir şekilde aktaran bir çalışma bulunuyor. Bu kitapla ulusal yazında oluşan bu boşluğu bir nebze doldurmayı amaçlıyoruz.

Böyle bir kitap yazma fikri Berna Beyhan'ın yürütücülüğünde tamamlanan "Girişimcilik Desteklerinde Seçim Süreçlerinin İncelenmesi ve Seçim-Performans İlişkisinin İncelenmesi: Türkiye'de Kuluçka ve Hızlandırma Programları Örneği (115K204)" başlıklı TÜBİTAK projesinde oluşmuştu. 2018 yılının

Ocak ayında Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Teknokent, Animasyon Teknolojileri ve Oyun Geliştirme Merkezi'nde (ATOM) yenilik-tabanlı girişimciliğe ilgi duyan küçük bir grupla düzenlediğimiz çalıştayda bu kitap için ilk somut adımı atmıştık. O günden bu güne kitabın içeriğini oluşturmak ve özellikle uygulamacıları kitaba dahil edebilmek için epey çaba sarf ettik. Sonuçta şu an elinizde bulunan kitap ortaya çıktı.

Teori ve uygulama birlikteliği bu kitabı ulusal yazındaki diğer kitaplardan ayırıyor. Hem akademisyen hem de uygulayıcılardan oluşan yazarlarımız sayesinde, teoriden kopmadan uygulamayı ön plana çıkaran daha pratik ve okuyucu dostu bir dil oluştuğunu düşünüyoruz. Girişimcilik konusuna hakim akademisyenler, ilgili devlet kurumlarındaki uygulayıcılar, akademisyen uygulamacılar ve arayüz yapılarıdaki uygulamacılardan oluşan yazarlarımız konunun özüne uygun bir çeşitlilik sunuyor.

Kitap 5 ana kısmın altında 17 bölümden oluşuyor. Ulusal ve uluslararası 21 farklı üniversite ve kurumdan 26 farklı yazar kitaba destek verdi. İlk kısımda kitabı tanıtan ve “ekosistem” kavramına değinen bir girişe ilaveten girişimcilik alanının bir bibliyometrik analizi sunuluyor. Bu kısımda Türkiye’de girişimcilik faaliyetleri daha makro düzeyde ele alınıyor. İkinci kısım girişimcilikte kapasite ve insan kaynağına odaklanıyor. Bu kısımda teknogirişimciler, aile şirketlerinde girişimcilik, akademik girişimcilik, kırsalda kadın girişimciliği ve girişimcilikte ekleşme gibi konular ele alınıyor. Üçüncü kısımda Türkiye’de girişimciliğin nasıl ve hangi araçlarla fonlandığı detaylı olarak tartışılıyor. Takip eden kısımda Türkiye’de girişimcilik ekosisteminde oldukça önemli bir role sahip ağ ve arayüz yapıları inceleniyor. Kuluçkalar, hızlandırıcılar, Teknoloji Transfer Ofisi benzeri yapılar ve üniversitenin üçüncü misyonu ve girişimci mentorluğu gibi konuların tartışıldığı bu kısım İstanbul Teknik Üniversitesi Çekirdek Kuluçka Merkezi vaka örneğini de içeriyor. Son kısımda girişimlerin ve girişimcilerin ulusal ve uluslararası pazarla-

ra erişim konusu Türkiye’de kurumsal firmalar ve startuplar arasındaki iş birliği modelleri ve girişimlerin uluslararasılaşması bağlamında tartışılıyor.

Her biri konusunun uzmanı olan yazarlarımızın katkısıyla yenilik-tabanlı girişimcilik üzerine bir kitap yazma fikri hayata geçti. Her birine teşekkürü borç biliriz. Bölümlerin biçimlendirilmesinde ve bir araya getirilmesinde emek veren Hakan Durmaz’a teşekkür ederiz. Fikir aşamasından itibaren sayısız akademisyen, politika yapıcı ve uygulamacı böyle bir kitapta hangi konuların nasıl ele alınması gerektiği konusunda içtenlikle katkı verdi. Her birine teşekkür ederiz. Son olarak, başta yayın koordinatörü Cem Tüzün olmak üzere kitabı yayına hazırlayan İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları ekibine teşekkür ederiz.

Bu kitabın akademisyenler ve öğrenciler kadar, konuya ilgi duyan sayısız uygulamacı, politika yapıcı ve girişimci tarafından ilgiyle karşılanacağını düşünüyoruz.

Mayıs 2020
Ankara, İstanbul ve Sidney